

Bag om kommunernes DK2020 klimatilpasningsplaner

Indsigter fra kvalitative interview

NIRAS & CONCITO for Realdania

September 2023

Indhold

1.	Indledning	3
1.1.	Metode og datagrundlag.....	3
1.2.	Notatets opbygning.....	3
2.	Den interne proces og organisering.....	4
3.	Den eksterne proces og involvering.....	7
4.	Mål for klimatilpasningen.....	10
5.	DK2020-processen og CAPF	13

1. Indledning

I dette notat opsummeres indsigterne fra en række kvalitative interview gennemført med udvalgte medarbejdere i kommuner, der har deltaget i arbejdet med Klimatilpasningsplaner i regi af DK2020. Formålet med interviewene har været at få en dybere forståelse af kommunernes arbejdsproces og grundlag for udarbejdelse af klimatilpasningsplanerne samt deres valg og fravalg undervejs, herunder videreformidle gode erfaringer samt udfordringer, andre kan lære af.

Dette notat indeholder en tværgående analyse, hvor tværgående tendenser og temaer samt særlige interessante eksempler og læring fremhæves. I notatet er kommunerne og deres udtalelser anonymiseret.

Indledningsvis er det værd at bemærke, at kommunerne har grebet arbejdet vidt forskelligt an, både når det gælder processen og produktet. Det betyder, at der ikke er mange entydige tendenser, men mange forskellige erfaringer og oplevelser. Årsagen til disse forskelle skal bl.a. findes i kommunernes indbyrdes forskelle – fx hvad angår organisering, ressourcer og politiske prioriteringer. Særligt har det betydning for kommunernes tilgang til arbejdet i hvilket omfang de tidligere har forholdt sig til klimatilpasning, herunder ikke mindst om de tidligere har været ramt af markante klimarelaterede hændelser.

Generelt er kommunerne positive over for DK2020 processen, og påpeger særligt, at det har haft værdi, at der er blevet skabt øget opmærksomhed på klimatilpasningsområdet – også politisk. Der er en udbredt oplevelse af, at DK2020 har fungeret som løftestang for klimatilpasning, og at processen har etableret et styrket fundament for fremtidige handlinger.

1.1. Metode og datagrundlag

Dette notat baserer sig på kvalitative interview med 10 kommuner. Kommunerne er udvalgt, så der er sikret en god spredning på type deltagelse i DK2020, størrelse, deltagelse i netværk, by/land, region samt erfaringer med klimatilpasning og tidligere klimarelaterede hændelser. Følgende kommuner har deltaget i et interview:

Billund Kommune	Fredensborg Kommune	Læsø Kommune	Odsherred Kommune	Silkeborg Kommune
Brønderslev Kommune	Lemvig Kommune	Odense Kommune	Randers Kommune	Sorø Kommune

Interviewene er gennemført af NIRAS som telefoninterview med en varighed på 30-60 minutter. Kommunerne har deltaget i interview under forudsætning af anonymitet.

1.2. Notatets opbygning

I det følgende beskrives resultater fra interview i fire afsnit, der belyser disse fire overordnede temaer:

I afsnit 2 beskrives kommunernes interne proces omkring udarbejdelsen af planen, og i afsnit 3 den eksterne proces og involvering. I afsnit 4 beskrives kommunernes erfaringer med opsætning af mål for klimatilpasning, og i afsnit 5 beskrives, hvordan kommunerne har oplevet DK2020 processen og brugen af CAPF. Hvert afsnit indledes med en punktvis opsummering af centrale indsigter efterfulgt af udvalgte citater, der belyser og nuancerer indsigterne.

2. Den interne proces og organisering

I dette afsnit beskrives kommunernes interne proces omkring udarbejdelsen af klimatilpasningsplanen, herunder hvordan de har organiseret og forankret arbejdet.

- Meget forskellige omstændigheder, afsæt og behov for klimatilpasning. Kommunerne er forskellige hvad angår størrelse, kompetencer, organisering, politiske prioriteringer, udfordringer og erfaringer med klimatilpasning, herunder tidligere hændelser. Alt dette afspejler sig i deres forskellige tilgange til – og mulighedsrum – ift. udarbejdelsen af klimatilpasningsplanen.
- Politisk beslutning om at være med, men ikke altid klarhed over hvad det indbefattede. Flere giver udtryk for, at der – forud for kommunens beslutning om at gå med i DK2020 - ikke nødvendigvis var vidende om, hvad det betød at være med i DK2020-arbejdet, herunder hvilke krav og ressourcebehov det medførte. Flere oplever, at arbejdet greb om sig undervejs, og at de blev overraskede over arbejdsbyrden.
- Ofte ad hoc og fordelt på få hænder. Flere steder er organiseringen omkring udarbejdelsen af klimatilpasningsplanen sket lidt ad hoc, timerne er fundet undervejs og ofte har arbejdet været fordelt på få hænder. Inddragelsen af andre fagligheder i den kommunale organisation har ofte haft karakter af kvalitetssikring.
- Tilpasning og reduktion er i varierende grad sammentænkt – men har primært været adskilt. Hovedparten af de interviewede kommuner har organiseret arbejdet med klimatilpasningsplanen og klimareduktionsplanen forskelligt. I de fleste tilfælde har arbejdet med de to spor været fordelt på forskellige medarbejdere, og udarbejdelsen af planerne er sket separat med forskellige grader af koordinering og samtidighed. Flere oplever, at arbejdet med reduktionsdelen var mere struktureret og klart organiseret fra start end arbejdet med klimatilpasning.
- Bygger oven på tidligere erfaringer og indsats – eller mangel på samme. De kommuner, der tidligere har deltaget i større forsknings- eller samarbejdsprojekter relateret til klimatilpasning, har brugt dette som grundlag for udarbejdelsen af deres klimatilpasningsplan. Det har givet dem datagrundlag, kompetencer og et mere solidt afsæt for udpegning af handlinger.
- Planerne er ikke nødvendigvis forankrede på nuværende tidspunkt. Flere steder er indsigt i klimatilpasningsplanens indhold forbeholdt ganske få medarbejdere. Flere understreger derfor, at et vigtigt næste skridt er at sikre, at planerne udbredes og forankres i den kommunale organisation.
- Mobilisering af vigtig tværgående viden. Flere kommuner fortæller, at det har været en givtig og lærerig oplevelse af indhente input til risikokortlægningen på tværs af den kommunale organisation, fordi det har mobiliseret tværfaglig viden fra forskellige dele af forvaltningen.
- Eksterne konsulenter er flere steder brugt til etablering af datagrundlag. Kommunerne har selv udarbejdet klimatilpasningsplaner. De steder, der har brugt eksterne konsulenter i processen, har det været til at etablere datagrundlag på specifikke områder.
- Politisk inddragelse. Kommunerne har generelt haft en god inddragelse af det politiske niveau ifm. udarbejdelsen af planerne, og oplever klart, at DK2020-processen har været befordrende for den politiske opmærksomhed omkring projektet. Nogle oplever, at politikerne har haft mere fokus på reduktionssporet – at de har været mere optaget af CO₂-reduktioner, VE og grøn omstilling – end klimatilpasning.

"Det har været mig og en kollega, [...], der sidder med spildevand, og [...], en GIS-kollega. Det blev os tre, da vi fik DK2020 opgaven, der blev rullet ind i den, mere og mere. Lidt klassisk proces, der var lige lidt, der skulle løses og et par spørgsmål, der skulle besvares, og langsomt var det hele opgaven [med klimatilpasningsplanen], der kom til os [...]. Det var ikke særligt formaliseret [...]. Der har ikke været allokerede ressourcer, vi har fundet dem lidt ad hoc. Så det har manglet, hvis man kigger tilbage. Det er noget, vi selv har fundet plads til. Ift. interesse og omfordeling af opgaver – at få det til at lykkes. Det er også lidt en frustration, at det er sådan, men det er nok lidt præmissen." (Kommune #1)

"[Beslutningen om at deltage i DK2020] kom helt fra kommunaldirektøren, som blev prikket og sagde, vi skulle med. Uden at jeg tror, vi var klar over, at det kom til at have konsekvenser ift. tilpasning" (Kommune #9)

"Vi havde allerede beslutningen [om at gå med i DK2020] – derfor var det naturligt, når alle gik ind i DK2020, at vi også gik med. Men det gik nok lidt sent op for nogen af dem, der besluttede det, at der også skulle laves en klimatilpasningsplan. Den opgave landede selvfølgelig ved os." (Kommune #8)

"Der var ikke nogen, der kendte omfanget dengang; der har ikke været sat ressourcer af til at håndtere klimatilpasningsdelen. Vi har været nogle medarbejdere, der har fået det løst, det var ikke så organiseret dengang, følte det som om. Vi skulle lige ind i det, før vi fandt ud af, hvad det indebar (...). Og vi fik også at vide, at det ikke var en stor opgave, men det var det jo. Vi brugte helt vildt meget tid, og der var ikke afsat ressourcer, vi har ikke fået eksterne eller rådgivere ind over." (Kommune #10)

"Det har på en måde været en arbejdsgruppe. Fagmedarbejdere har skrevet tekster til mig, jeg har så formuleret teksterne ind i en plan. Vi har vendt det sammen og tilpasset. De har kommenteret på det efterfølgende. Jeg har været garant for opbygning og sprog, og at vi husker alt dét, der skal ind i planen. De har skullet levere tekststykker og resultater af analyser til mig. Alt fra beregninger til kortlægning og konkrete tekstidéer. Jeg har været redaktør – med mere." (Kommune #7)

"Jeg sidder med klimatilpasning og spildevand i kommunen. Ift. dk2020 har jeg også mere eller mindre kun været inde over klimatilpasningsdelen. Der har jeg bidraget med det meste. [...] Kort inden [DK2020] havde vi vedtaget vores egen klimatilpasningsplan. Den havde vi på programmet – men vi vidste godt der kom de her DK2020 planer, men vurderede, at vi ville have vores egen, så den kunne føde ind i DK2020." (Kommune #3)

"Politikerne spillede en meget lille rolle i den første klimatilpasningsplan, men de har været løbende inddraget i DK2020. et temaudvalg har fulgt det løbende." (Kommune #6)

"Det var ikke opdelt overhovedet [ml. reduktion og tilpasning] – det af spejler planen også [...]. Vi lavede det sammen og det var en væsentlig pointe. Helt bevidst. Vi ville finde synergierne og finde steder hvor indsatsen kunne understøtte hinanden." (Kommune #4)

"Det var også mig, der kom ind i [arbejdet med] den nye klimatilpasningsplan. Jeg siger, at andre skal til at komme ind over. Det dur ikke, at jeg er den eneste, der ved noget om klimatilpasning." (Kommune #6)

"Vi havde dem [politikere] involveret i den sidste ende af processen. [...] Vi ville i arbejdsgruppen ikke være så konkrete. Men efter dialog med politikere ønskede de, at den blev lidt mere konkret. Vi måtte lave klarere budskaber og enkle opsamlinger. De ville gerne have det som deres dokument. Er budskaberne ikke klare, er det svært for dem at bruge. Er det svært for dem at forklare for andre, hvad der står, så kommer de ikke til at bruge den. Det var ikke det faglige eller prioriteringerne, de havde rettelse til. Der var ikke diskussion af det. De accepterede vores resultater - de bakker op om fagligheden. Det var dejligt. [...] Men der har ikke været dialog med politikere undervejs. Der har været dialog med vores direktør for teknik og miljø undervejs." (Kommune #7)

"Der har ikke været meget fokus på klimatilpasningsdelen i det foregående arbejde [med DK2020 i kommunen]. Man har hørt, hvad der blev sagt ift. pilotkommunerne og rul 1-kommunerne – at det primært har været opfattet som en klimareduktionsplan. Det har de hørt. De har ikke været opmærksomme på, at tilpasningsdelen var en ligeværdig del. De har så optimeret den del, da det blev klart, at det var et krav fra CON-CITO og C40. Det har vi også været mærket af. Det var nok derfor, det kom lidt ind fra højre. Reduktionsdelen var mere struktureret. Man var mere klar over, hvad man gik ind til. Der er noget, man kan samle op dér. Havde det været mere formelt – havde tilpasning fyldt mere fra start, havde man også været mere opmærksom på det. Det er langsomt i processen – der har vi foldet den opgave mere og mere ud. Der var sat et hold, vi dannede lidt en arbejdsgruppe af os selv" (Kommune #1)

"Vi ville gerne brede det ud [internt i kommunen], så andre også vidste, hvad der lå i planen. Jeg kan høre, at planlæggerne nogle gange snakker og ikke ved, hvad der står i vores klimatilpasningsplan. For der står faktisk meget." (Kommune #6)

3. Den eksterne proces og involvering

I dette afsnit beskrives, hvordan kommunerne har grebet den eksterne proces ifm. udarbejdelsen af klimatilpasningsplanen an, herunder særligt hvordan, og i hvilket omfang, de har involveret aktører uden for den kommunale organisation.

- Varierende grad af ekstern involvering. Kommunerne har haft forskellige ambitioner ift. inddragelse af eksterne aktører. En enkelt kommune inviterede et bredt udsnit af organisationer til workshop, hvor klimaudfordringer og behovet for tilpasning, bl.a. blev sat på dagsordenen via fremtidsspil. De fleste kommuner har dog kun lavet en målrettet – og relativt begrænset – inddragelse af nøgleaktører, fx forsyningen, udvalgte organisationer og lodsejere.
- Forsyningen i centrum. For alle kommuner gælder, at forsyningen har været den tætteste samarbejdspartner ifm. klimatilpasningsplanen. Forsyningerne håndterer tag- og overfladevand og har derfor erfaringer, kompetencer og data, der er afgørende for udarbejdelsen af en strategisk klimatilpasningsplan.
- Forskel på ekstern involvering ifm. klimatilpasning og klimareduktion. Som følge af, at arbejdet med klimareduktion og klimatilpasning i de fleste kommuner er sket mere eller mindre separat, er den eksterne inddragelse i langt de fleste tilfælde også sket i to separate spor. De fleste kommuner har haft mere ekstern inddragelse på reduktionsplanen, hvilket bl.a. begrundes med, at kommunerne ikke selv er "problemejere", og derfor er afhængige af eksterne aktørers indsats for at realisere reduktionsplanerne.
- Inddragelsesambitioner svandt undervejs. Flere kommuner havde som udgangspunkt ambitiøse planer om omfang af og format for den eksterne inddragelse. Af forskellige årsager – oftest tidspres – blev ambitionerne flere steder sænket markant undervejs.
- Borgerinvolvering afventer konkrete tiltag. Flere kommuner har fra starten – eller undervejs i projektet – valgt at skubbe en mere omfattende inddragelse af borgerne til senere, hvor den kan ske ifm. forberedelsen af konkrete projekter. Enkelte fortæller ligeledes, at de ikke ønskede at involvere fx borgere i et givent lokalområde, før der var fundet finansiering til konkrete tiltag.
- Tidligere involvering indarbejdes. Flere kommuner har ifm. tidligere konkrete projekter relateret til klimatilpasning faciliteret processer med involvering af eksterne aktører. Disse kommuner har – på forskellige måder – indarbejdet indsigter og aktiviteter fra denne inddragelse i klimatilpasningsplanen, og har på den måde indfriet CAPF-kravet om ekstern inddragelse.
- Eksterne aktørers engagement og interesse afhænger af tidligere hændelser. Hvor relevant og hvor oplagt, let eller svært kommunerne har oplevet arbejdet med at facilitere en proces, der involverer eksterne aktører, afhænger i vid udstrækning af kommunens historik med klimarelaterede hændelser. I kommuner, der er klimaudsatte, har borgere og virksomheder et større engagement, ligesom kommunerne finder det mere oplagt at inddrage aktørerne. Det påpeges også, at det kan være svært at skabe engagement blandt borgere fordi klimatilpasning kan blive meget teknisk.
- Målrettet ekstern inddragelse med fokus på kvalitetssikring af resultater. I flere kommuner har en central del af den eksterne inddragelse handlet om at være i dialog med lodsejere om konkrete arealer, der har en historik for fx oversvømmelser. Her har kommunerne typisk præsenteret bluespot kort eller andre former for data og haft en drøftelse med lodsejerne om, hvorvidt datagrundlaget afspejler deres erfaringer "fra virkeligheden" og evt. mulige løsninger.

"Vi har haft store ambitioner om at gøre rigtigt meget [ift. til ekstern involvering] og er til dels lykket med det. Vi har holdt møder med forsyningen – en væsentlig medspiller – og landboforeningen [og en lokal organisation] og derudover borgermøder og brugt den [digitale] platform, hvor det er meningen, at borgerne nemmere kan give input. Det har både været reduktion og tilpasning – vi har gjort det sammen." (Kommune #5)

"Min opgave var at drive klimatilpasningsplanen. Det har vi gjort over tid, men er også blevet forsinket flere gange – jeg har haft travlt. Det har haft betydning for hvor meget ekstern kommunikation og involvering, der har været på planen inden vedtagelsen. Vi havde drømt om meget bred forankring, men det har vi ikke nået." (Kommune #7)

"Forsyningen har været en meget tæt samarbejdspartner ift. oversvømmelser fra kloaksystemerne." (Kommune #6)

"Der blev de [store virksomheder i kommune] hørt, om de også oplevede erfaringsmæssigt, at det var dét, der gav dem udfordringer for at kvalificere vores dataarbejde." (Kommune #2)

"Fordi vi skulle inddrage, og fordi vi godt kunne bruge nogle input. Én ting er at kigge på de her kort, men det er jo meget federe at vide, hvor der rent faktisk er problemer" (Kommune #10)

"[Interviewer: Har I involveret eksterne i processen?] Ikke undervejs, det lå på bordet, men af tidsmæssige hensyn valgte vi det fra. Vi har så efterfølgende holdt møder med forsyning og beredskab for at orientere dem om planen. [...] Vi har ikke taget kontakt til grønne organisationer eller vejdirektoratet, der har statsvej gennem kommunen. Men det ligger i vores projektplan, at vi skal have dialogen. Vi skal lave procesplan for de kommende involveringer fremadrettet. Vi laver sandsynligvis 8-10 konkrete projekter, og så kommer dialogen via dem." (Kommune #7)

Vi har haft nogle temamøder, hvor vi haft forskellige organisationer inde primært. Vi har ikke prioriteret en mere bred inddragelse – det kunne man godt have gjort. Vi har konkret udpeget områder – her skal laves en plan – i udviklingen af de konkrete projekter kunne vi godt have inddraget lokalbefolkningen. Det ønskede man ikke, fordi finansieringen ikke var på plads – vi ville ikke gøre det før det. [...] Vi havde inviteret bredt ud [til organisationerne] – et fælles møde – nogle kom og fortalte – vi havde lidt udviklingspil-agtigt. Hvad sker der i byen? Hvad kan vi forestille os? De arbejdede med hver deres område, vi skruede tiden frem, tingene blev værre og værre. Det var spændende, og det var en øjenåbner, når man skruer tiden frem, så bliver det bare meget vådt. (Kommune #8)

"Vi har haft mest ekstern inddragelse ift. reduktionsdelen. Med tilpasningsdelen dér har vi meget selv haft hånden på pulsen, det har mere været sådan viden, vi selv havde eller kunne generere. Reduktionsdelen har mere været med eksterne. [...] Screeninger ift. tilpasninger har vist, at det mest er vejstrækninger og noget med afvanding ift. grøfter. Det har ikke berørt private." (Kommune #4)

"Det har givet fin mening at tale om reduktion og tilpasning samlet. Der er forskel på, men det har givet god mening" (Kommune #5)

"[Interviewer: Har I involveret eksterne aktører ifm. udarbejdelsen af klimatilpasningsplanen?] Nej, ikke direkte i DK2020 processen qua ressourcespørgsmålet. For [et igangværende projekt] havde vi meget materiale at stå på – det materiale har vi løftet ind i klimatilpasningsplanen. Vi afholdte en workshop med lokale interessenter og følgegrupper [...] og interviewrunder. Men vi har ikke gjort det på skybruds- eller grundvandsområdet. Vi har alene holdt os til screeningtilgangen – og så puttet handlinger ind i handlingskataloget, hvor vi skal arbejde videre med risici. I det [fremadrettede] arbejde har vi indarbejdet en borgerinddragelse." (Kommune #1)

"Vi holdt et klimamøde, der var en del der handlede om klimatilpasning. Men det var min oplevelse, at der ikke var så stor interesse for klimatilpasningsdelen, det var der altså ikke. Det var især transport og elektricitet de var interesserede i. Ift. klimatilpasning var det nok især de der naturprojekter, der interesserede folk [...] Det kom ikke bag på mig. Det kan jo været et lidt svært område, det kan være et ret teknisk område." (Kommune #3)

4. Mål for klimatilpasningen

I dette afsnit beskrives kommunernes erfaringer med at opstille konkrete mål for deres klimatilpasningsindsats. Kommunerne er igen gået til arbejdet på forskellige måder – men deler en generel oplevelse af, at de har be-
trådt nye og ukendte stier i arbejdet med at formulere og opstille mål.

- Svær og uvant opgave. Næsten alle kommuner har oplevet det som en udfordrende og uvant opgave at skulle opstille konkrete mål for klimatilpasning. Flere nævner, at det var en lettere opgave at opsætte mål for reduktion, fordi det kunne gøres konkret og målbart. Enkelte påpeger, at målene var med til at sætte en samlet ramme for deres indsats, og dermed give en samlet fortælling om, hvad klimatilpasningen handler om i netop deres kommune.
- Mål kræver afvejning af mange hensyn. En af udfordringerne ved at opstille målene for klimatilpasning var, at de skulle balancere mange forskellige hensyn. Det gælder fx til politiske ønsker, finansieringsmuligheder, faglige indsigter og prioriteringen af udfordringer. De fleste kommuner har ikke fundet finansiering til deres indsatser, men enkelte kommuner har udeladt at beskrive konkrete handlinger, netop fordi finansieringen ikke var på plads.
- Kvalitative mål på godt og ondt. De fleste af kommunernes mål er kvalitativt beskrevne. Flere påpeger at kvalitative målsætninger er det eneste, der giver mening, da det nærmest er umuligt at opstille meningsfulde kvantificerbare mål på nuværende tidspunkt. Samtidigt nævner flere dog også, at kvalitative mål om at være "klimarobust" eller "klimatilpasset" i et givent årstal har den indbyggede udfordring, at der ikke findes enighed om definitionerne. I nogles optik, kan det gøre det vanskeligt at styre mod og følge op på målene – mens det i andres optik er en simpel præmis, at klimatilpasning er en fortløbende proces, der ikke slutter et givent sted.
- Øvelse gør mester. På trods af udfordringerne – eller måske netop pga. dem – ser mange DK2020 processen og opstillingen af mål som et vigtigt skridt på vejen mod at skabe forudsætningerne for et klimatilpasset samfund. Mange ting skal være på plads for at sikre, at investeringer i klimatilpasning prioriteres og planlægges rigtigt. Det gælder både datagrundlag, målsætninger, inddragelse og samarbejde – og vidensdeling. Det er forskelligt, hvor langt og hvor konkrete mål kommunerne har opstillet – men der er en udbredt oplevelse af, at processen har været lærerig og bragt kommunerne et skridt videre i deres strategiske arbejde med klimatilpasning.
- Mål fremmer handlekraften. Samtidigt med, at det har været udfordrende at formulere gode mål for klimatilpasningen, påpeges det også, at målene faktisk virker. Målene giver retning og fremdrift til arbejdet med klimatilpasningen, og kan konkret bruges ifm. sagsfremstillinger og dermed gøre det lettere at få vedtaget konkrete projekter og planer.
- Enkelte synergier mellem reduktion og tilpasning. Målene for reduktion og tilpasning er generelt beskrevet og formuleret hver for sig. Enkelte kommuner har dog søgt en større grad af integration, mens næsten alle kommuner på enkelte områder ser et stort potentiale for synergi mellem de to områder – ikke mindst når det gælder lavbundsgrunde og ændring af arealanvendelser.
- Databaseret versus erfaringsbaseret prioritering af indsatser. Nogle kommuner har prioriteret deres mål og indsatser på grundlag af mere avancerede dataanalyser, mens flere har arbejdet mere erfaringsbaseret. Det påpeges i den forbindelse, at værdikortlægningen ikke nødvendigvis giver et retvisende billede af de lokale risici, da områder, der ikke umiddelbart repræsenterer store værdier i kroner og øre, kan have stor værdi for lokalsamfundet på mange andre måder. De fleste kommuner oplever, at en mere kvalitativ risikokortlægning – med bred inddragelse på tværs af den kommunale organisation – har været værdifuld.

"Jeg synes, det [målene for tilpasning] var noget af det sværeste – at få lavet nogle konkrete mål, der var til at arbejde med og var realistiske, men ambitiøse. Der var ikke så meget support. Det var noget med at for- nemme i de politiske rum, hvad de synes var vigtigt og tage det med. Formulere noget meget på gefühl. Det var sgu svært." (Kommune #5)

"Der er det med klimatilpasning, at det jo er en løbende opgave. Vi kan aldrig sige "så bliver vi klimarobuste". Det handler om at tilpasse, og det bliver man ikke færdige med. Selvom det er et mål, er det jo ikke et end- point [...] Jeg synes det var fint at sætte ord på de mål her. Det kan tit mangle, når man sidder i en admini- stration. At få overblik over indsats og få den røde tråd i indsatserne – skrive en historie om det. I stedet for at det hele står for sig selv. Det kan jeg godt lide, at man laver noget, der fortæller historien også. Det er der sjældent tid til i dagligdagen." (Kommune #3)

"Vi var nødt til at forholde os til det, fordi det var et krav. Vi har nogle mål formuleret vagt ifm. risikostyrings- planen og byudviklingsprojekter, som skaber oversvømmelsessikring, men det er noget af det vi stadigvæk skylder [at arbejde med] [...] Vi har sørget vi ikke skaber nye risiko gennem arbejdet i kommuneplanen, men aktivt at reducere risiko, der er er sjældent kommunens opgave og det er sjældent vi må betale for det, så hvem sætter vi mål for?" (Kommune #9)

"Det har været svært [at sætte mål], fordi det er, hvis man kigger direkte i fx 1.3 i CAPF, den har været van- skelig at arbejde med. Fordi der er nogle krav, som vi har cirklet rundt om at skulle beskrive, og det er svært at sætte et målbart mål, fordi jeg ikke kan bestemme, hvornår der kommer en 10-årshændelse, og om det virker. Det er svært at være konkret uden at blive låst – og det må heller ikke være for fluffy." (Kommune #2)

"Det var lidt nemmere at sætte mål for reduktion end for tilpasning. Det er ikke fordi, vi ikke har nogen. Men min hjerne skulle bare lige rundt om det. Det virkede mere konkret at sige, man skal udfase oliefyr, end at sige, at man skal sørge for at vejene bliver afvandet. Det føles mere konkret med reduktion." (Kommune #4)

"Ah, ja, den er jo lidt svær. Altså vores helt generelle mål er, at vi følger udviklingen og ser på konsekven- serne, hvis der kommer noget nyt frem. Det er sådan set dét, jeg vil sige er vores hovedmål [...] Men der er ikke deciderede mål om, at vi inden for x år vil tage stilling til, hvordan vi vil beskytte [havnen] fx." (Kommune #6)

"[Kravet om at opstille mål] det er lidt en sjov én. Hvad er mål egentligt, når det gælder klimatilpasning? Vi kan ikke holde vandet væk. Vi har mere sagt, hvilke risici vil vi håndtere?" (Kommune #7)

"Jeg synes, vi har fået nogle meget overordnede mål [...] – men samtidigt nogle meget specifikke mål. På en eller anden måde, så føles det som ting, vi var bevidste om, men det har været specielt at skulle formulere det som mål eller handlinger. Vi kan bruge det i sagsfremstillinger til politisk behandling. Man kan bruge det ift. målsætninger. Så der er noget at hænge det op på. Så det har også været en hjælp at skulle tænke og skrive det ned." (Kommune #4)

"Der kan ligge meget forskellige opfattelser af det, fordi det er kvalitativt beskrevne målsætninger af, hvor vi gerne vil hen. Der har vi ikke arbejdet i dybden med, med politikerne – det kunne man med fordel have gjort. Så bliver det lidt mere overliggende, noget der viser en retning af, hvor man vil hen. Ved næste revision, tænker jeg, at så bliver de [målene] skærpet" (Kommune #1)

Man kan ikke sige, vi er færdige med klimatilpasning i 2050 – det er fjollet at sige, at vi er færdige i [...], vi har et overordnet mål om, at vi skal være klimatilpassede i 2050 – men vi ved ikke, hvad det betyder. Vi kan ikke definere det, der er for stor usikkerhed på prognoserne. Vi forsøger at sikre byggeriet til det, men vi kan ikke sikre hele byen til de helt store hændelser på den store klinge, det er hverken rentabelt eller realistisk. Så vi skal definere, hvad det betyder at sige, at vi er klimatilpassede. (Kommune #8)

"Jeg kan se synergi på lavbund og vådområder. Det er typisk de samme arealer. Der kan man sige, at jo flere af den type arealer der tages ud. De ligger typisk vandløbsnære. De vil dæmpe de store oversvømmelses-hændelser. Hvor stor effekten er, kan man altid diskutere." (Kommune #6)

"Ift. landbrug og skovrejsning, der har vi indsats om, at vi gerne vil snakke med landmænd, der oplever at marker er sværere og sværere at dyrke. Der kunne det give mening at opgive dyrkningen. Det må blive til natur. Det er både tilpasning og en CO₂ reduktion." (Kommune #5)

"Der ligger ikke finansiering i klimatilpasningsplanen. Vi ved ikke, hvordan problemerne skal løses. De er ikke løst med klimatilpasningsplanen. De har fået lys på sig. Nogle steder er løsningen lige til, andre steder ikke. Vi skal i gang med handlingsplan for det her. Om det bliver samlet eller på projektniveau, ved jeg ikke." (Kommune #7)

"Vi har aldrig fået lavet den forkromede risikokortlægning, de lægger op til. Det har vi ikke fået gjort på en struktureret eller funktionel måde. Vi har sagt, at vi kan godt kigge på de blå pletter på oversvømmelseskortet – og så er det det, vi har gjort. [...] Vi har aldrig tænkt, det ville give værdi at lave. Vi kan hurtigt se, hvor problemerne er, og drøfte om man vil gøre noget ved det. Det er en meget simpel tilgang til det, og det har vi så fået lov at køre igennem." (Kommune #6)

5. DK2020-processen og CAPF

DK2020

I dette afsnit beskrives, hvordan kommunerne har oplevet at deltage i DK2020-processen og arbejde med CAPF som ramme for klimatilpasningsplanen.

- Vigtig politisk opmærksomhed – og forpligtelse. Kommunerne oplever generelt, at DK2020 processen har skabt øget politisk opmærksomhed på klimatilpasning samt en vis politisk forpligtelse på handling. Flere vurderer, at der ikke ville være udarbejdet en klimatilpasningsplan i kommunen, hvis ikke det havde været for DK2020-processen.
- Positiv oplevelse af støtten fra DK2020 sekretariat. Kommunerne har – i varierende grad – oplevet det som fagligt og ressourcemæssigt udfordrende at udarbejde klimatilpasningsplanen – bl.a. fordi det er nyt område. De fleste kommuner har derfor haft spørgsmål og behov for støtte og sparring undervejs, og har her oplevet god støtte fra DK2020 sekretariatet.
- Fagligt netværk og erfaringsdeling værdifuldt. En værdifuld bivirkning af DK2020 processen er de faglige netværk, som de kommunale medarbejdere har opbygget undervejs med medarbejdere i andre kommuner. Sparringen og videndeling har givet værdi. Flere påpeger dog, at det ikke nødvendigvis er nabokommunerne, der giver størst værdi at sparre med, hvis ikke de ligner ens egen kommune.
- En vis projekttræthed. En del kommuner fortæller, at de mærker en vis udmattelse efter DK2020 processen – en udmattelse der for nogle forstærkes af nylig deltagelse i andre større projekter i bl.a. EU-regi. Mange steder har der ikke været afsat (tilstrækkeligt) dedikerede ressourcer til at udarbejde klimatilpasningsplanen, og processen har derfor konkurreret med de mange andre opgaver, der skal løses – og som nu har hobet sig op. Det medfører overvejelser om, hvilke videre initiativer kommunerne har ressourcer til at engagere sig i.
- Håb om nationale tiltag. Kommunerne ser en styrke i at næsten alle landets kommuner nu har udarbejdet klimatilpasningsplaner – og enkelte fortæller, at de har et håb om, at DK2020 kan give momentum til nationale tiltag, om fx ændret arealanvendelse – en opgave som kommunerne oplever, at det er svært at løfte på egen hånd. Der argumenteres også for, at udarbejdelsen af klimatilpasningsplaner bør formaliseres og være et lovkrav frem for en frivillig mulighed.
- CAPF – et anvendeligt, men dokumentationstungt redskab. Kommunerne oplever generelt, at CAPF har været en god ramme for arbejdet med klimatilpasningsplanerne. CAPF har skabt en struktur for arbejdet og affødt en grundig dokumentation af de forskellige elementer i planen. Det har været en hjælp i processen, men også gjort planen mere omfattende og tidskrævende at udarbejde. Det er dog ikke alt i værktøjet, der er oversat til "kommunebrug", så der er stadig behov for tolkning og oversættelse.
- Styrende for arbejdet – på godt og ondt. CAPF har i vid udstrækning præget kommunernes klimatilpasningsplaner, bl.a. ved at introducere nye emner (hede og tørke) og ved at skabe afsæt for en bredere inddragelse.
- Vigtig – og omfattende – dokumentation. Kommunerne fremhæver "dokumentation" som både en styrke og en svaghed ved CAPF. Flere udtrykker lettelse over, at der via CAPF er skabt et samlet – og mindre personafhængigt – vidensgrundlag for klimatilpasning i kommunen, så andre kan tage over og arbejde videre i fremtiden. Men flere påpeger også, at de omfattende dokumentationskrav af og til opleves som unødigt bureaukratiske og kan medføre lidt "søgte" beskrivelser, der ikke nødvendigvis skaber anden værdi, end at sikre, at man lever op til kravene.

"Havde vi ikke været med i DK2020, havde vi ikke haft en klimatilpasningsplan – det har bevirket en større politisk opmærksomhed." (Kommune #8)

DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020

"Det har været en god løftestang til at få gjort noget, til at få flyttet sig. Sådan nogle typer processer er gode til det. Selvom man i processen kan rive sig i håret. Så er det dét, der gør, at man flytter sig fremad [...] Det er måske et nødvendigt onde. Så man bliver tvunget til at forholde sig til nogle ting. Vi havde ikke lavet risikovurdering ift. tørke og hede ellers. Men det er godt, vi har gjort det." (Kommune #1)

DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020

"Det har været rigtig godt [...] det var supergodt at have nogle at sparre med. Det var godt, at der var en forpligtende ramme ift. det politiske. De har committet sig til det her. Var det bare kommunen selv, så kunne de have fundet på at sige, vi skal ikke være så ambitiøse, vi skal ikke have et mål om 70% reduktion." (Kommune #5)

DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020

"Det var nok også et tiltrængt lille skub at få den opgave og blive tvunget til at få mere organisering på det. Det hjælper. Det har ikke fyldt meget i kommunen før. Man har løst det i driften. Det har ikke været formaliseret. Vi har ikke nogen klimakoordinator. Vi har ikke haft ekstremhændelser. Det bliver løst ad hoc." (Kommune #1)

DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020

"Vi har været underbemandet. Det er vi vant til. Men det er en stor opgave at lave DK2020 ved siden af ens fuldtidsarbejde. Et pres, men også spændende. Det gav mening ift. de andre opgaver. Det har gjort det værd [...] Jeg synes, det har været – selvfølgelig har det været hårdt, fordi vi har så få ressourcer. Men det har været rigtig godt at have sekretariatet [...] Vores vejleder har været en kæmpehjælp. Vi har haft meget sparring. Det har føltes som om, vi kunne få hjælp til rigtig mange ting [...] almindelig sparring kunne vi få via sekretariatet. Og også inspiration og webinarer fra CONCITO har været rigtig godt." (Kommune #4)

DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020

"Sådan noget som DK2020, det suger en del kræfter, og når det så er færdigt, så kaster man sig jo over de andre opgaver, der har hobet sig op imens. [...] det kan hænge en lidt ud af halsen. Det er en risiko. Lige nu er der forskellige initiativer i gang som en fortsættelse af DK2020 – der taler vi om, hvordan og hvor meget vi skal involvere os i de tværgående tiltag. Det trækker jo ressourcer." (Kommune #6)

DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020

"Mit håb er, at hvis der er 97 kommuner med, – al den viden og erfaringer, der er blevet gjort – det store fokus på arealanvendelsen – at man bruger det konstruktivt. Og tager udgangspunkt i den viden, der ligger. Så sådan et arbejde [DK2020] kunne skabe noget pres ind ift. at få løbet en jordreform i gang." (Kommune #1)

DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020

"Der er ikke lovkrav om det [at have en klimatilpasningsplan], og der står ikke hvilke krav, der skal være til den. Det giver en masse misforståelser inden for fagfeltet [...] Hvis vi ønsker at kunne tale om klimatilpasningsplaner som et dokument, alle skal have, skal det ikke være en frivillig ting, der er kommet ind ad bagdøren som i DK2020" (Kommune #9)

DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020

"CAPF værktøjet, det var nogle gange lidt irriterende, men gav også en ramme, det hjalp os til at tænke hele vejen rundt. Og et netværk til nogle, der laver det samme i andre kommuner. Undervejs og efterfølgende. Input og inspiration og kontakter ift. at kunne vende ting [...] Jeg synes egentligt det har fungeret godt [...] Skal man være helt ærlig, er der måske nogle gange, hvor man tænker "okay, her skal vi lige opfinde noget" det kan blive lidt søgt, altså ift. dokumentationen af det, men overvejelserne giver stadig én noget [værdi] [...] Det har været godt for mig [at bruge CAPF], jeg er typen, der har det hele i hovedet, men det er jo ikke godt nok. Det har tvunget mig til at være skriftlig. Det er nu dokumenteret for eftertiden. Det er nok meget godt." (Kommune #5)

DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020

"Jeg har brugt det [CAPF] som en hjælp. Det var meget konkret, hvad man skulle skrive. Langt hen ad vejen skrev jeg kun i det dokument. Men på et tidspunkt blev det også klart, at det i sig selv ikke er en klimahandlingsplan. Det blev for teknisk. Det skulle over i en plan. Det har været et godt værktøj for os. Selvom jeg har kunne høre på andre kommuner, at de ikke var fans af det." (Kommune #4)

DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020

Jeg synes det var meget omfattende, og der har været rigtigt, rigtigt mange dele af det. Jeg synes det nok var et godt redskab til at sørge for, at der blev taget hånd om, at det blev gjort på den måde, nogen gerne ville have, det blev gjort på. Det tror jeg har været en god måde at gøre det på" (Kommune #3)

DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020

"[CAPF] har præget den [planen] fuldt ud. Det er det, vi har lænet os op ad. Det har jeg kigget på, hvad står der, og hvad skal vi have med. Vi har prøvet ikke at få for meget med, som ikke var med der, så det ikke blev for flyvsk. Det har været vores guidelines, planen er struktureret omkring det." (Kommunen #10)

DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020

"Vi ville nok aldrig have inddraget vind, varme og tørke, hvis vi ikke skulle, både fordi det har været svært og vanskeligt tilgængeligt med data, så vi måtte tage dét, der var. Også det med inddragelsen, jeg er heller ikke sikker på, vi havde lavet helt så meget borgerinddragelse, hvis vi ikke skulle. Jeg tror, vi har fået lavet en bedre plan tvunget af omstændighederne." (Kommune #2)

DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020

"CAPF er jo meget EU-tungt – og har man arbejdet med EU-projekter, så ved man det [...] Der bliver lagt meget arbejde i noget, der ikke har så meget værdi, hvis du spørger mig" (Kommune #8)

DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020 DK2020